

EGZAMIN PISEMNY

Olimpiada Języka Białoruskiego – XXV edycja
Zawody II stopnia (okręgowe)
Hajnówka, 17 stycznia 2019 roku

I. Утвары ад назойнікаў у дужках прыметнікі з дапамогай прыстаўкі без/бес (і адвольнага суфікса) і дапасуй гэтыя прыметнікі граматычна. (5 пунктаў)

1. – Калі ласка! – наш зварот _____.
Мы гаворым ранішняму сонцу. *(канец)*
(Пятрусь Броўка)
2. Радок _____ і _____. *(зброя, спрэчка)*
Слабым – адзіна верны шчыт.
І не знікаць Паэтам вечна,
У вечнай Песні жывучы.
(Уладзімір Караткевіч)
3. Ад родных ніў, ад роднай хаты
У панскі двор дзеля красы
Яны, _____, узяты
Ткаць залатыя паясы. *(доля)*
(Максім Багдановіч)
4. застаецца
замест вакцыны
_____, як “калі ласка”
мой не надта інфармацыйны
ліст да Вас
апошняя казка. *(кошт)*
(Андрэй Хадановіч)

II. Запішы дзеясловы з дужак у адпаведнай асабовай форме загаднага ладу. (10 пунктаў)

1. Сынку, _____ ваду з калодзежа! *(піць)*
2. Дзіцятка, не _____ каня! *(біць)*
3. Сябры, _____ праўду! *(сказаць)*
4. Ты _____, ты _____ свайго сына, *(прабачыць, прыняць)*
5. За цябе яму ўмерці _____ !.. *(дазволіць)*
6. _____ ў сэрцы іх – _____ мячамі, *(біць)*
Не _____ чужынцамі быць! *(даваць)*
7. _____ ж і _____ збіраць скарбы, бо **мы** маем у сваім распараджэнні
толькі хвіліну, якая ўцякае. *(устаць, пачаць)*

III. Замяні словы ў дужках антонімамі, дапасуй іх граматычна. (5 пунктаў)

_____ (у канцы) траўня месяца таго ж года Максім Багдановіч ізноў прыслаў у “Нашу ніву” _____ (вялізны) сшытачак _____ (старыя) сваіх твораў, які абымаў 8–9 вершаў. Нябожчык Ядвігін ахрысціў гэты сшытачак “дэкадэншчынай”. Яго апінія падзялялася “вярхоўнай палатай”. _____ (такога ж самага) погляду трымалася аб новым пісьменніку “ніжняя” палата, а ў першы чарод Я. Купала, які інтуітыўна вычуў у гэтых _____ (апошнія) паэтыцкіх спробах у Максіме Багдановічу _____ (фальшывы) мастака. Спамянуты сшытак вярнуўся з перагляду “верхняй палаты” ў “ніжняю”, перакрэслены сінім алоўкам з надпісам рукой А.Уласава “В архів”.

Вацлаў Ластоўскі, *Мае ўспаміны аб М.Багдановічу*

IV. Устаў е, я або і згодна з сучаснай арфаграфічнай нормай. (10 пунктаў).

А потым здарылася дзіва. Знайшлі на замкавым падвор'___ (1) срэбную скрынку, якая ўпала з неба. Так н___даўна (2) ўпала, што яшчэ цёплая была. А ў скрынцы - каштоўнасці. А на скрынцы – надпіс, што ўсё гэта дасылае св___ты (3) Юры таму з горада, хто н___ (4) парушыў ніводнага з Божых запов'___таў (5).

Над гэтай скрынкай счাপіліся ўсе. І замкавыя в___лікія (6) людзі, і касцельныя, і людзі царквы. Кожны хацеў давесці, што гэта яму, а таму іншых усіх паплюжыў і выкрываў. І выявілася, што толькі садомскага граху ў горадзе і н___ (7) было. І так гэта было брыдка, што с___ляне (8) пасля таго цэлы год баяліся ездзіць на торг – калі ўжо там такія начальныя людзі. Ледзь на захірэў горад.

А скрынку тую, як выявілася потым, аб чым і дакумент быў завераны і схаваны ў ларніка, зрабіў магілеўскі залатар Мацюшка.

А каштоўнасці ўсе чыста былі н___праўдзівыя (9), фальшывыя. Вось табе і Юр'___ў (10) тэстамент!

Уладзімір Караткевіч, *Ладдзя распачы.*

V. Пустыя месцы ў тэксце запоўні словамі для ўстаўкі ў адпаведнай граматычнай форме. Звярні ўвагу, што слоў для ўстаўкі на два больш. (10 пунктаў)

словы для ўстаўкі: амаль, байка, горад, дошка, забыцца, заганны, затое, казаць, келіх, маёмасць, наліць, небагаты, пагатоў.

Жыў сабе год чатырыста назад у беларускім _____ (1) Рагачове _____(2), але добрага роду дваранін па прозвішчы Гервасій Выліваха. Быў ён з калена Давойнаў, з клана – Мячоў, а якога герба – за даўнасцю год _____(3). Усёй _____ (4) яго было – замак-развалюха, некалькі коней веку мафусаілава, латы, ды меч, ды яшчэ шахматная _____ (5), але _____ (6) быў ён багаты сябрамі і неабдзелены жаночай увагай.

Сабою быў дзівосна гожа і пяшчотны, а паводзін – самых _____ (7) . Хобаль, залётнік, піяка, задзіра, біток, бабздыр несамавіты. Не было на ўсёй зямлі беларускай падобнага яму. Ляхі такіх завуць – “завалідрога”, а мы, людзі роду крывіцкага, “адарвірог”, бо некалі, _____ (8) , такі ў самога Люцыпара рог сілком аддзерлі і зрабілі з яго _____ (9) для пітва. Вады _____ (10), і, сілаю самога рога, робіцца гарэлка. Я думаю – _____ (11) гэта.

Уладзімір Караткевіч, *Ладдзя распачы.*

VI. Перакладзі на польскую мову. (25 пунктаў)

Янка Сіпакоў

Тое лета

Ён спаволі правёў далоняй па вусах, задумліва ўгледзеўся кудысьці ўдалячынь, за сцены пакоя, у цемру начнога акна, сцішыўся, засяродзіўся, нібыта нанова ўспамінаючы тое, што яго так усхвалявала, узрушыла, затым узяў у руку аловак, пакруціў у пальцах, каб знайсці яму зручнейшае месца, і, нагнуўшыся над папераю, хутка, як усё роўна спяшаючыся, запісаў: “Гэта было ў ноч з 6 на 7 ліпеня...”

Сюды, у Стары Крым, Максім Багдановіч прыехаў на ўсё лета – гарадок гэты непадалёку ад Феадосіі, які мясціўся паміж дзвюх зялёных, зарослых лесам гор, лічыўся як не раем для хворых на сухоты. Само паветра тут было гаючае – горнае, лясное, яно нязмушана ядналася з марскім – да мора ж усяго толькі нейкіх пятнаццаць вёрст! – і таму дыхалася ім вельмі лёгка. А прыехаўшы на месца, ён ужо і зусім уздыхнуў на поўныя грудзі – як лёгка і хораша тут дыхаецца!

Дзеля гэтага Максім і прыехаў сюды. Тая незразумелая хвароба, што нечакана прычапілася да яго два гады назад, калі тэмпература ні з таго ні з сяго падымалася раптам да 40°, а 39,5° было кожны дзень (“на што я хварэў, чорт яго ведае”), аказалася дужа зразумелаю: сухоты.

Лячэнне таксама было незвычайнае – проста дыхаць.

Які ж ён быў тут адзінокі! “Знаёмых у мяне няма”, – праз дзень пасля прыезду запісаў
Максім у дзённік.

«Уночы, – напіша потым, – вяртаючыся па апусцелых вуліцах дадому, пачуеш за
садоваю агароджаю ажыўленыя галасы, жаночы смех, на асветленай тэрасе ўбачыш здалёку
некалькі постацей, – і, як заўсёды, харошы смутак хлыне ў душу, здаецца, што твае дні неяк
працякаюць між пальцаў, нічога не даючы і нічога не пакідаючы, а вось тут так блізка, за
гэтаю агароджаю, жывое жыццё і жывое шчасце». [...]

Янка Сіпакоў, *Тое лета* [online:] <http://knihi.com>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 21 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.